

Bevarandeplan för Natura 2000-området Hammarsjön SE0420309

Hamarsjön, Foto: Johan Johnmark och Alexander Regnér (uttar)

Grunduppgifter om Natura 2000-området Hammarsjön

Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Läge:	Vid och söder om Kristianstad tätort och i Helgeås huvudfåra
Markägare:	Staten, kommunen, enskilda
Areal:	1795,6 hektar
Skyddsform:	Naturreservat, Hercules 1999-11, Horna sjömark 2011-06, Hovby ängar 2007-10, Håslövs ängar 1967-04, Rinkaby och Horna ängar 2002-11 samt Åsums ängar och Åsumallet 2011-10.
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 2002-01. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2011-03. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länstyrelsen Skåne 2018-12-20 respektive 2018-12-21.
Reviderad:	2018-11.

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio de Janeiro 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området. I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen. Om ett Natura 2000-område också ingår i ett annat områdesskydd, t.ex. naturreservat, finns det gällande föreskrifter för området, dessa finns att läsa i beslutet till naturreservatet samt i skötselplanen. Bevarandeplanen för Natura 2000-området hänvisar i mycket till skötselplanen och utgör därför en enklare form av bevarandeplan. Bäst läses de tre dokumenten tillsammans.

Vad är en Natura 2000-art eller en typisk art?

Bevarandeplanen redovisar flera kategorier av arter. *Natura 2000-arter* är utpekade skyddade arter som listas i art- och habitatdirektivets bilaga 2 eller i fågeldirektivets bilaga 1. Bevarandeplanen ska ha med bevarandemål för dessa arter. Tillstånd krävs alltid för åtgärder som riskerar att påverka dessa arter negativt. *Typiska arter* är indikatorarter vars förekomst

indikerar gynnsamt tillstånd för en utpekad naturtyp. *Karaktäristiska arter* ska stödja tolkningen av en viss naturtyp. Arter kan vara både typiska och karaktäristiska. *Prioriterade arter* och naturtyper är de arter/naturtyper som är utpekats som mest hotade enligt art- och habitatdirektivet och vars utbredning huvudsakligen ligger inom EU:s territorium, de är markerade med en asterisk. Dessa prioriteringar ska skiljas från de prioriteringar av arter och naturtyper som görs i bevarandeplanen när åtgärder prioriteras för att arten eller naturtypen ska få gynnsam bevarandestatus. Rödlistade arter är en sammanställning av arters status när det gäller risk att dö ut inom ett lands gränser. En nationell *rödlista* publiceras vart femte år av ArtDatabanken och finns för denna bevarandeplan förtecknad i boken *Rödlistade arter i Sverige 2015*. *Fridlysta arter* är förtecknade i Artskyddsförordningen. Det är förbjudet att plocka, fånga, döda, eller på annat sätt samla in eller skada vissa växter och djur. *Ågp-arter* är hotade arter med ett särskilt åtgärdsprogram för att förbättra artens överlevnadsmöjligheter.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se

Mer information om naturreservat

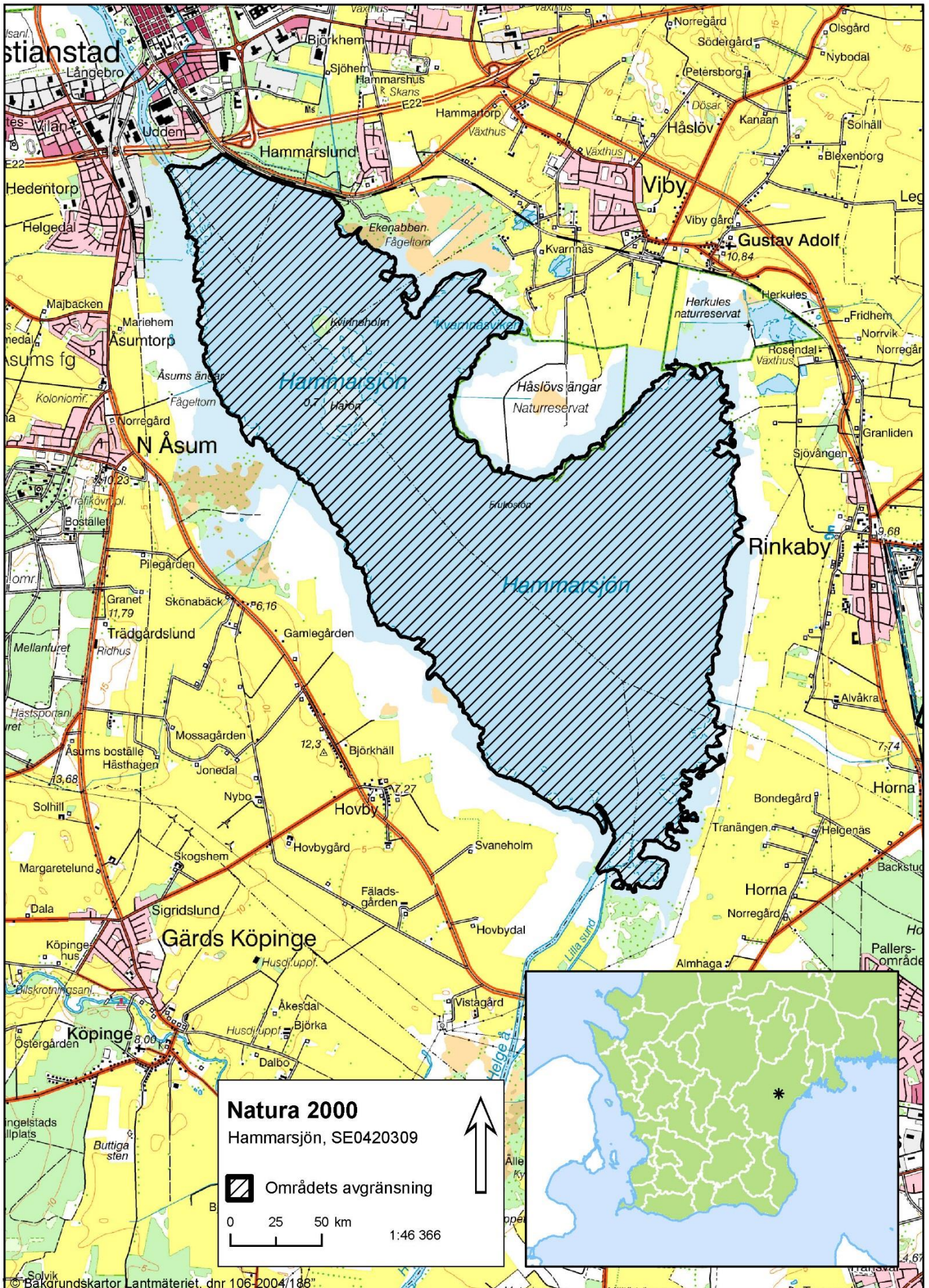
Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/skane/bildanaturreservat eller
telefon 010-224 10 00

Karttjänsten Skyddad natur webbplats: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se>

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	8
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	9
Bevarandemål.....	9
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	10
Naturtyper.....	10
Natura 2000 – arter.....	11
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	13
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	16
Skydd och reglering.....	16
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	16
Restaureringsåtgärder.....	17
Löpande skötsel.....	17
Uppföljning.....	17
REFERENSER.....	17
BILAGOR.....	20
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	21
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	23
Bilaga 3, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	24

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Hammarsjön och den uppströms liggande Araslövssjön tillsammans med de f.d. sjöarna Ripa sjö och Yngsjö sjö i Helge ås huvudfåra bildades en gång i tiden som långsmala avsnörningar från en havsvik i Litorinahavet när detta drog sig tillbaka från det dåvarande kustområdet vid Torsebro. Idag ligger Hammarsjöns sjöyta obetydligt över havets nivå med sitt medelvattenstånd på endast 0,35 m.ö.h. Havspåverkan på sjövattnet från Hanöbukts kustvatten sker regelbundet sommartid.

Helgeå har i Kristianstadsområdet, trots en omfattande utbyggnad av vattenkraft, en total årlig vattenståndsvariation på ca 1,4 meter runt åns normalvattenstånd. Sjöarnas hydrologi resulterar därför i stora årliga översvämningar av deras strandpartier. Förr var denna variation ännu större och med en högre medelvattennivå än idag. Redan sommaren 1774 grävde drängarna i Yngsjö by igenom de vallar som styrde Helge ås vatten mot Åhus. Vårflödet 1775 bröt ny huvudfåra för Helgeå och denna kom nu att mynna i Hanöbukten vid Gropahålet strax söder om Yngsjö. Samtidigt sänktes medelvattennivån för bl.a. Hammarsjön med 0,6-0,7 meter på hela området från Torsebro till havet. Cirka 100 år senare byggdes Hammarlundsvallen i Hammarsjöns norra del och med hjälp av holländska ingenjörer tömdes dåvarande Nosabyviken för att ge staden Kristianstad plats att bre ut sig. På 1940-talet ansåg man sig behöva muddra en båtled från havet till Torsebro, ett arbete som bedrevs med statsmedel under krigsåren och som tog bort en tröskel söder om Hammarsjön som ytterligare kom att sänka Hammarsjöns vattenstånd med 0,3-0,35 meter. Hammarsjön är därför sammanlagt sänkt med nästan en meter och har dessutom förlorat Nosabyviken.

Det sötvatten som rinner till sjön kommer i huvudsak från småländska höglandet och är påverkat av markanvändning från skogs- och mellanbygd. Hammarsjöns sjöbäcken ligger emellertid inom kalkstensberggrund och i full jordbruksbygd på Kristianstadsslätten. Vattnet i Hammarsjön är därför av en mer näringsfattig karaktär än för motsvarande slättsjöar med hela sina avrinningsområden på sedimentära bergarter och i full jordbruksbygd. Sjövattnet är därför för området förhållandevis brunfärgat, saltfattigt, och måttligt näringsrikt. Syrastatus visar på en god och stabil pH-nivå. Till Hammarsjön rinner emellertid också ett starkt näringsrikt vatten från Vinnö å och från Kristianstads tätort med från omgivande jordbruksbygd. Låga vattenstånd i Hammarsjön sommartid (-0,1 -- +0,2 m.ö.h.) resulterar årligen i havspåverkan från Hanöbukts kustvatten vilket kortvarigt leder till betydligt högre salthalt med höga koncentrationer av t.ex. klorid och natrium.

Hammarsjön är till ytan en stor och mycket grund slättsjö med snabb omsättningstid på sitt sjövattnet. Sjön ligger i Helgeåns nedre del, ca 5 km nedströms Araslövssjön och 12 km före det att ån mynnar i havet. Medel- och maximumdjup är vid normalvattenstånd ca 1 respektive 2,6 meter.

Hammarsjöns närområde har en lång tradition av mänsklig närvaro. Hammarsjöns västra strandområde härbärgerar speciellt många, kända fornminnesfynd. Bosättningar är kända redan från för 7 500 år sedan i dåtidens kustområde vid Torsebro. Längs Hammarsjöns tillflöde finns

rester av Lillöborg. Dessa fynd visar på vattendragets stora historiska betydelse som naturlig försvarslinje. Något som ytterligare understryks av att det här år 1026 stod ett omtalat slag i Helgeå mellan den danske kungen Knut den store å ena sidan och svensken Anund Jacob och normannen, sedermera Olof den Helige å andra sidan. Historiskt sett har vattenområdet också haft mycket stor betydelse både som transportled för varor och människor men, också som en direkt källa för föda med sina fiskrika vatten och indirekt som en näringskälla för husdjurens vinterfoder. Historiska rester från energiuttag och kommunikationer som exempelvis kvarndammar och stenbroar har fått stor betydelse för dagens växt- och djurliv som vandringsbarriärer och som underlag för bostäder.

Hammarsjöns närområde är, trots dess närhet till Kristianstads tätort, delvis påfallande opåverkat av annat än en längre tids betestryck. Hammarsjöns strandängar har, som ett resultat av dessa översvämningar och betestryck, blivit mycket artrika. Interaktion mellan strandängar, buskpartier och en grund sjö med omväxlande tät vass- och flytbladsvegetation samt med öppna vattenytor resulterar i ridåmiljöer som är synnerligen attraktiva för rastande, övervintrande och häckande sjöfågelarter men också för artrika växt- och djursamhällen i övrigt. Knubbsäl har observerats i Kvarnäsaviken, väster om Håslövs ängar.

I övrigt gällande områdesbeskrivning hänvisas till skötselplanerna för naturreservaten Hercules, Horna sjömark, Hovby ängar, Håslövs ängar, Rinkaby och Horna ängar samt Åsums ängar och Åsumallet.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Hammarsjöns naturtyper med arealer och Natura 2000-arter inom området. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
◆ Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150)	1658,8		1658,8
◆ Fuktängar med blåståtel och starr (6410)	2,9	3,2	6,1
Total areal naturtyper	1664,8		
Total områdesareal	1795,6		
Natura 2000-arter	Bevarandestatus		
◆ Lax (i sötvatten) <i>Salmo salar</i> (1106)	Icke fullgod		
◆ Knubbsäl <i>Phoca vitulina</i> (1365)	D-population ¹		
Sjönajas <i>Najas flexilis</i> (1833)	Fullgod		
Utter <i>Lutra lutra</i> (1355)	Fullgod		
◆ ny art/naturtyp som inte är beslutad av Regeringen			

¹ Arten har ingen betydelse för Natura 2000-området.

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar, naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

De prioriterade bevarandevärdena är naturtyperna naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150) och fuktängar med blåttåtel och starr (6410) samt Natura 2000-arterna sjönajas *Najas flexilis* (1833) och utter *Lutra lutra* (1355).

Motivering:

Hammarsjön är en av Sveriges värdefullaste fågelsjöar och en av landets främsta lokaler för sump- och vattenväxter. Här finns Skånes enda förekomst av sjönajas (*Najas flexilis*).

Hammarsjön är en slättsjö, som är den största i nedre Helgeåns vattensystem. I sjön växlar leriga bottnar med utbredda fasta sandbottnar. Sjön har en ganska omfattande vassvegetation som domineras av bladvass i kanterna. Sommartid täcker gul och vit näckros stora ytor i norr.

Bevarandemål

Areal

Arealen av naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150) ska vara minst 1658,8 hektar. Arealen av fuktängar med blåttåtel och starr (6410) ska vara minst 6,1 hektar.

Strukturer och funktioner m.m. – terrestra miljöer

Regelbunden hävd ska påverka området. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngra sig. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi.

Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar sker regelbundet och/eller säsongsvis.

Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår (eller andra avvattande anläggningar) som medför negativ påverkan. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Betesdjuren ska inte ges medel mot parasiter som finns kvar i dyngan och kan påverka dynglevande organismer negativt. Träd-/buskslagsfördelningen ska vara naturlig. Värdefulla träd och buskar (t.ex. bärande och blommande buskar och träd, hagmarksträd, hamlade träd, hålträd, grova träd) ska finnas. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma. mer än i begränsad utsträckning.

Strukturer och funktioner m.m. – limniska miljöer

Hammarsjöns vattenkvalitet ska inte försämrats så att nuvarande klarvattenstadium med undervattensväxter förbyts i ett grumligare stadium med dominans av växtplankton och

där undervattensväxter tenderar försvinna. Hammarsjöns minerogena bottenar ska inte överlagras med organogent material. Den hydrologiska regimen ska vara naturlig. Det ska finnas en naturliknande vattenståndsvariation som skapar en variation av strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Strandzonen ska präglas av en återkommande störning (t.ex. vågerosion, ishyvling, bete) i strandzonen med periodvis blottlagda stränder och en årlig kortskottsvegetation. Det ska finnas effektiva passager för djur, växter, sediment och organiskt material till anslutande svämplan. Vattnet ska ha ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtypen. Vattenkvaliteten ska vara god. Försurning ska inte förekomma. Syrgashalten ska vara god. Halten av näringsämnen ska vara naturligt hög (eutrof). Sjön ska ha en naturlig strandzon och närområde. Det ska finnas öppna stränder (orsakade av ishyvling, vattenståndsfluktuationer eller bete). Utbredningen av över- och påvattensvegetation ska inte resultera i att hela sjöytan täcks utan att öppna vattenytor även fortsättningsvis kommer att förekomma på ett mosaikartat sätt i sjön. Främmande arter eller fiskstammar ska ej inverka negativt på artsammansättningen eller variation av arter genom ändrade konkurrensförhållanden, genetik och/eller smittspridning.

Naturtypen naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150) är extra känsliga för ändringar i grundvattennivå samt ändring av grundvattnets kemiska egenskaper och temperatur.

Typiska arter

Typiska arter ska förekomma i livskraftiga populationer inom Natura 2000-området.

Natura 2000-arter

Lax (i sötvatten) *Salmo salar* (1106), sjönajas *Najas flexilis* (1833) och utter *Lutra lutra* (1355) ska finnas i livskraftiga bestånd inom Natura 2000-området.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150)

Sjövattnet i Hammarsjön (MS_CD: WA18081336, VIS S EU_CD: SE620406-140165) får sin kvalitet från vatten från småländska höglandet vilket är relativt saltfattigt, brunt och rikt på organiskt kol, förvånansvärt välbuffrat och näringsrikt men inte överdrivet övergött. Avrinnande vatten från närmiljön är betydligt mer saltrikt, mindre brunt och med lägre organisk halt, betydligt mer näringsrikt och klart övergött med avseende på fosfor och kväve. Man bör notera att detta ”närmiljö”-vatten är avsevärt mer kalk- och sulfatrikt samt betydligt grumligare än huvudfårans vatten. Ett väsentligt näringstillskott kommer också från Kristianstad tätorts renade avloppsvatten vilket pumpas ut i sjöns nordöstra del. Sjöns vattenkvalitet påverkas periodvis av havsvatteninträngning. En genomförd utvärdering av vattenkvaliteten vid Hammarsjöns utflöde, Kavrö bro, visar att förhållandet totalkväve till totalfosfor signifikant ökar under perioden 1981-

2000. Detta är negativt, eftersom planktonblomningar gynnas av en ökning i kvoten och därmed ökar risken för ett grumligare vatten med sämre ljusgenomtränglighet och därmed sämre förutsättningar för undervattensväxter. De, över samma period, signifikant ökande koncentrationerna av såväl syreförbrukande ämnen som vattenfärg förstärker detta problem. Dessa båda variabler indikerar en ökande halt organiskt material och därmed ett sämre siktdjup samt, sämre syreförhållande vintrar med lång isläggning. Vi ser också, något oroande, en signifikant ökning i kadmium. Möjligen är denna ökning kopplad till organiskt material från erosion av markbearbetad skogsmark längre upp i tillrinningsområdet. Samtliga faktorer som speglar försurning och buffring mot denna visar signifikanta och klara förbättringar under perioden 1981-2000. Hammarsjöns sjövattnet har begränsad ljusgenomtränglighet med avseende på undervattensväxternas tillväxtförutsättningar. Sjöns låga vattendjup gör emellertid att denna faktor sannolikt ännu inte är tillväxtbegränsande. I stället, verkar den stora mängden påvattensväxter, som t.ex. näckrosor och vattenpilört i framför allt Hammarsjöns norra del, mer tillväxthämmande för undervattensväxterna. Hammarsjön befinner sig idag i ett biologiskt mångfaldsmässigt sett gynnsamt "klarvattensstadium" men sjön löper en uppenbar risk att skifta till ett planktonblommande, grumligare och mindre artrikt stadium.

Kristianstads vattenrike och Länsstyrelsen i Skåne har med hjälp av Världsnaturfonden och Sötvattenslaboratoriet i Drottningholm planterat ut mal på sträckan Torsebro-Gropahålet. Denna utplantering har hittills lyckats mycket bra och naturlig reproduktion sker idag. Hammarsjön har ett rikt fågelliv och är utpekat som Ramsar-område och ingår i Natura 2000-området. Typiska arter som gädda, gös, bandnate och uddnate har påträffats i sjön. Den mycket ovanliga vattenväxten sjönajas förekommer också i sjön.

Naturtypen har fullgod bevarandestatus.

Fuktängar med blååtäl och starr (6410)

Naturtypen fuktängar med blååtäl och starr (6410) utgörs av en areal på totalt 6,1 ha, fördelat på fyra delområden. Den för naturtypen typiska arten nickskära har dokumenterats i ett delområde på östra sidan av Natura 2000-området.

Två delområden av naturtypen har fullgod bevarandestatus men den övergripande statusen för naturtypen är icke fullgod till följd av svag hävd.

Natura 2000 – arter

Lax *Salmo salar* (1106)

Laxen är beroende av fria vandringsvägar och syrerikt vatten samt av rena grusbotten som ej är överlagrade av organiskt material vid lekplatserna. Laxen är även känslig för försurning i lekområdena och för överfiske, framförallt i havet. Lax finns i hela Östersjön, Västerhavet och i Väneren. Västerhavets laxar kan vandra ända till Grönland och nordöstra Kanada och USA men återvänder och går upp i vattendrag på Västkusten för att leka. Östersjöns laxar stannar vanligen kvar där under sin uppväxttid, och på den svenska sidan vandrar de upp i norrländska älvar för

att leka. Då utsatta yngel kommer från en annan population än den som tidigare förekom lokalt kan det bli problem att få de vuxna individerna att vandra tillbaka från havet för lek.

Lax har en mycket stark benägenhet att återvända till födelsevattendraget för att leka. Före utvandringen genomgår den unga laxen en förvandling från stirr till smolt. Det är dock vanligt att en del hanar stannar kvar och når könsmognad i hemälven. Dessa små hanar deltar sedan framgångsrikt i leken. Stirrens föda utgörs av mindre kräftdjur, blötdjur och insekter. Smolten livnar sig först av insekter, sedan av kräftdjur och mindre fiskar. Med ökande storlek, som blanklax, övergår de till att huvudsakligen äta fiskar. Laxens vistelse i hav eller sjö varar i ett till fem och ett halvt år, varefter den återvänder till sitt födelsevattendrag under vår, sommar eller höst. Leken sker från oktober till och med januari. Den sker parvis och upprepat under 2-3 veckor i strömmande vatten över grusbotten. De små stationära, könsmogna stirrhanarna simmar då fram och deltar under det korta ögonblick då det lekande paret avger sina könsprodukter. Honan förbereder en ny lekgrop inför varje akt, och en normalstor hona kan producera ca 10 000 ägg, som ligger begravda i gruset tills ynglen kläcker i april-maj. De utlekta laxarna kallas vraklaxar. En majoritet av dessa dör kort efter leken, men en mindre andel vandrar ut i havet igen. Där återhämtar de sig, växer sig större och kan sedan leka en andra gång

Laxens vandring hindras i allt högre grad genom bl.a. vattenregleringar och kraftbyggen, och många bestånd upprätthålls genom kompensationsodling och utsättning, andra har försvunnit helt.

Observationer av lax i Hammarsjön är enstaka.

Natura 2000-arten har icke fullgod bevarandestatus i Natura 2000-området till följd av bl.a. få dokumenterade individer.

Sjönajas Najas flexilis (1833)

Sjönajas förekommer ofta i näringsrika sjöar med neutralt pH och med hög sommartemperatur. Arten växer på mjukbottnar av dy och gytta. Den växer gärna i skyddade lägen, t.ex. i vikar som är mindre utsatta för vind- och vågrörelser. Under exponerade förhållanden tycks den föredra att växa på djupare botten men arten växer ofta på 1-3 meters djup. Orsaken till artens sällsynthet är okänd men de sjöar där arten förekommer har flera andra hotade och sällsynta vattenväxter.

Arten är klart störningsgynnad, den tål inte att botten växer igen med perenn vegetation. Den gynnas av omrörning och isskrapning av sedimentytan.

Sjönajas är en av få vattenväxter i världen som blommar och pollineras under vatten. Den saknar förmåga att sprida sig vegetativt och är därför helt beroende av sina frön för reproduktion och spridning. Sjönajasens frön behöver en köldperiod för att gro. De hårda skalerna gör att fröna bevaras mycket väl i sjösedimenten och artens historia på enskilda lokaler kan gå att följa över flera tusen år. Det är dåligt undersökt om sjönajas har någon vilande fröreserv. Artens ibland långa frånvaro från vissa lokaler pekar dock på att det troligen finns en frövilja på åtminstone

några decennier. Fröna tål inte uttorkning varför spridning genom att fastna i t.ex. sjöfåglars fjäderdräkt eller på deras fötter är mindre sannolik, åtminstone över längre avstånd. Det är inte heller känt om frön som äts av fåglar kan passera matsmältningskanalen i grobart skick.

Hammarsjön är troligtvis den enda skånska sjö som ännu hyser den mycket ovanliga Natura 2000-arten. Sjönajas har dokumenterats på flertalet platser i Hammarsjön men har sitt huvudsakliga utbredningsområde i sjöns södra del.

Natura 2000-arten har fullgod bevarandestatus i Natura 2000-området.

Utter Lutra lutra (1355)

Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder rikligt med lättillgänglig föda året runt och som är omgivet av landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar, mm. Vintertid måste det finnas isfria vattendrag. Gärna ska livsmiljön bestå av stora mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Dess föda består mestadels av fisk, men även groddjur, fåglar, insekter och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

En utterhona behöver cirka 28 km strandlängd som hemområde för att föda upp en kull ungar, och honornas hemområden överlappar inte. Hanarnas hemområden kan bli så stora som 45 km långa, men kan överlappas med honornas hemområden. Storleken på hemområdena kan dock variera ganska mycket. Uttern kan förflytta sig flera mil, både på land och i vatten, när den uppsöker nytt revir eller en partner.

I södra Sverige finns uttern främst i eutrofa vatten. Orsaken till detta tros vara att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa vatten än vad de är i oligotrofa vatten. Eftersom uttern är en toppredator i näringskedjan är den extra utsatt för dessa miljögifter som lätt ackumuleras i kroppen.

I Hammarsjön är utter dokumenterad vid flertalet tillfällen. Observationerna är gjorda i de nordvästra och nordöstra delarna av Natura 2000-området. Arten finns även i Helgeå-systemet.

Utter har fullgod bevarandestatus i Natura 2000-området.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller skogsbruksåtgärder ska istället Skogsstyrelsen kontaktas.

Observera att dessa hot ej är föreskrifter som t.ex. för naturreservat utan är tänkt att användas som ett verktyg vid tillståndsprövning samt för att påvisa vad som påverkar Natura 2000-området. OBS hoten är oftast reglerade i föreskrifterna för beslutet om naturreservat.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

Terrestra miljöer

- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t.ex. gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av röttslam, stödutfodring m.m.) från annan källa än från betande djur som skadar mark och vegetation. Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Betesmarkerna får inte sambetas med gödslade marker och tillskottsutfodring av betesdjur får endast ske i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.
- För svag eller utebliven hävd som leder till att naturtyperna växer igen.
- För intensiv hävd som skadar vegetationen.
- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.
- Användning av avmaskningsmedel med samma miljöpåverkan som avermectin är negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör undvikas i så stor utsträckning som möjligt. Avmaskningsmedel bör inte användas utom när det sker på veterinärens inrådan.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omkringliggande skogarna och åkrarna.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning, planteringar, dikesrensning eller dämningar. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom t.ex. utsläpp av föroreningar i vattendrag, försurning eller eutrofiering. Utdikning, dränering och andra ingrepp ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av naturtyper. Naturtyperna kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävningar och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Plockning eller annan exploatering av den rödlistade floran i området.
- Spridning av invasiva arter.
- Terrängkörning.

Limniska miljöer

- Reglering av sjöns vattennivå – resulterar i sänkta eller höjda, och oftast utjämnade, vattenståndsamplituder vilket kan leda till ökad igenväxning och andra ”eutrofieringssymptom”, försumpning eller erosion i strandlinjen. För hård reglering har en negativ påverkan på populationen av utter, och är ett hinder för deras möjlighet att sprida sig.

- Läckage av näringsämnen från omkringliggande jordbruksmark kan påskynda eutrofiering (övergödning). Främsta hotet mot sjönajas är försämring av vattenkvaliteten, övergödning etc.
- Intensiv växtodling i strandzonen ökar risken för erosion samt läckage av växtnäring och bekämpningsmedel. Rensning av diken kan orsaka grumling.
- Upphörd hävd och/eller skogsplantering på anslutande betesmarker ökar igenväxningstakten i strandzonen.
- Vattenuttag under lågflödesperioder kan innebära kraftigt sänkta vattennivåer, temperaturhöjning och syrgasbrist.
- Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/ eller orsaka genetisk kontaminering. Införande av signalkräftor eller främmande fisk som inte förekommer naturligt i de akvatiska miljöerna. Detta är ett indirekt hot mot uttern då det riskerar att rubba ekosystemet i utterns livsmiljö.
- Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga ändrar konkurrensförhållandena och kan påverka artsammansättningen.
- Utfiskning av fisk som utgör viktiga bytesdjur för utter.
- Exploatering av strandområdet är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer och riskerar att öka framtida efterfrågan om översvämningsskydd. Exploatering av stränder har negativ påverkan på utter.
- Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms. Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan orsaka vandringshinder. Exploatering kan ha stor negativ påverkan på lax.
- Skogsbruk i tillrinningsområdet; avverkning, körning, markavvattning och skyddsdikning ökar avrinningen och därmed risken för erosion och läckage av bl.a. humusämnen och partiklar. Ökad andel barrträd i närområdet ändrar markkemi och förändrar landskapsbilden.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämma vattenkvaliteten.
- Utsläpp från enskilda avlopp, hushåll, faciliteter och campingboende, t.ex. husbilar eller husvagnar, inom och utanför området.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom t.ex. utsläpp av föroreningar och gifter i sjö, försurning eller eutrofiering. Rensning, dikning eller muddring av sjön. Ändringar i vattenregimen, t.ex. dämningar eller ändrad dränering av såväl sjön som omkringliggande marker, kan utgöra ett stort problem för sjönajas.
- Om avmaskningsmedel används på betesdjuren så bör de betesmarker som ligger nära sjön ej användas förrän tidigast 14 dagar efter avmaskning. Avmaskningsmedlen bryts inte ner helt utan följer med spillningen ut och kan dels vara giftiga för alla dynglevande insekter, dels är de mycket giftiga för fiskar och andravattenlevande organismer. När det ligger nära Natura 2000-områden med vatten är det extra viktigt med ett par veckors karens.
- Fasta fiskeredskap som uttrar kan fastna i.

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan att undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken och har rådighet över vattnet.

Skydd och reglering

Natura 2000-området Hammarsjön är skyddat som naturreservat, Hercules (1999), Horna sjömark (2011), Hovby ängar (2007), Håslövs ängar (1967), Rinkaby och Horna ängar (2002) samt Åsums ängar och Åsumallet (2011).

Enligt reservatsföreskrifterna är det inte tillåtet att bedriva vasstäkt, inte tillåtet att tillföra gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel, inte tillåtet att inplantera för området främmande växt- eller djurarter, inte tillåtet att bedriva verksamhet som förändrar områdets topografi, vidtagna åtgärder som förändrar områdets topografi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär såsom att plöja, gräva, schakta, muddra, fylla ut, dämna, invalla, bedriva husbehovstäkt eller anlägga brygga, m.m.

Föreskrifterna för Håslövs ängars naturreservat är från 1967. Det vore lämpligt om föreskrifterna uppdaterades, bl.a. med anledning av att användning av ex. gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel inte berörs i föreskrifterna.

Länsstyrelsen anser att de nödvändiga bevarandeåtgärderna är reglerade.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Inga generella skötselåtgärder krävs för Hammarsjön. Vid behov kan vegetationsåtgärder (klippning, fräsning, etc.) behöva utföras. För att kunna studera påverkan av kreaturstramp och undersöka om sjöfåglar äter sjönajas samt hur detta kan påverka beståndet av sjönajas, föreslås

att en del av växtplatsen fredas från bete. Mer utförlig information finns i respektive skötselplan.

Restaureringsåtgärder

- Se skötselplan

Löpande skötsel

- Se skötselplan

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- ALcontrol laboratories, 2003. *Helgeån 2002 – med långtidsutvärdering 1973-2002*. Rapport från kommittén för samordnad kontroll av Helgeån.
- ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artdatabankens Artfaktablad (1992–2015) för de rödlistade arterna inom området.
- Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
- Björk, S. 1971. *Araslövssjön och Hammarsjön – Sjöarnas tillstånd och utveckling samt förslag till åtgärder för deras restaurering*. Stencil. Limnologiska Institutionen, Lunds Universitet.
- Blindow Irmgard (2000). *Kransalger i Skåne* (Appendix I. *Kransalger i Levrassjön: Nuvarande situation och förslag till miljöövervakningsprogram*). Rapportserien Skåne i utveckling 99:34.
- Carlsson-Noväng, Å. 2002. *Säl(l)synt upptäckt gjord i Araslövssjön*. Kristianstadsbladet 2002-08-16.
- Cronert, H., 1990. *Undersökning av slätterängshö vid Hammarsjön, nedre Helgeån, sommaren 1990*.
- Naturvård – *Kristianstads Vattenrike*. Ett samarbete mellan Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Cronert, H., 1991. *Våtmarksområdet utmed nedre Helgeån. Naturvård – Kristianstads Vattenrike*. Ett samarbete mellan Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Cronert, H. och T. Lindblad, 1998. *Häckande simänder och vadare på strandängarna i Kristianstads vattenrike. Resultat från en inventering våren 1997*. ANSER 37: 89-102.
- Cronert, H. 2000. *Hammarsjöns västra sida – med Åsums och Hovby ängar*. Kristianstads Vattenrike i samarbete med Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Skåne län.
- Cronert H., 2001. *Naturvård i Kristianstads Vattenrike – Handlingsprogram 2001-2003*.

- Kristianstads Vattenrike i samarbete med Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Skåne län.
- Franzén Åberg M., 1999. *Utvärdering av effekter av klippning i Hammarsjöns norra del – Andra sommaren*. Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Skåne län.
- Grimvall, A. och Nordgaard, A. 2004. *Sjöar och vattendrag i Skåne – går utvecklingen åt rätt håll?* Statistisk utvärdering av vattenkvalitet och provtagningsprogram i Skåne län. Rapportserien Skåne i utveckling 2004:1.
- Hallgren, A. och Röjstål, J. 2002. *Inventeringsrapport för strandpadda i Kristianstads kommun 2001*. Naturskyddsföreningen i Kristianstad i samarbete med Kristianstads kommun, Länsstyrelsen i Skåne län, Kristianstads Vattenrike och Studieförbundet i Östra Skåne.
- Held, B., Thurén, A. och Wesén, C. 1977. *Limnologisk uppföljning av Hammarsjöns restaurering*. Stencil, Limnologiska Institutionen, Lunds Universitet.
- Hellén, G. 1974. *Studier av makroentomofauna i Hammarsjön*. Stencil, Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Helgesson, B. 2001. *Slaget vid Helge å – några aspekter på ett sägenomspunnet slag*. Föreningen Gamla Christianstad, årsskrift 2001.
- Ivarsson, A. och Nyman, L. 1986. *Malen, färnan, faren och skärkniven – doldisar i Skånes fiskevatten*. Skånes Natur 1986:4.
- Jeppsson, N. 2002. *Strandängsfåglars utnyttjande av låglänta, strandnära slätterängar*. Meddelande nr 27 från Nedre Helgeåns Fågelstation. ANSER 2/02; 104-111.
- Johansson, R. och Cronert, H. 1989. *Hammarsjön häckande fåglar. Utveckling och nuvarande status 1956-1986*. Nordöstra Skånes Fågelklubb och Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Johnmark, J. 2011. *Skötselplan för naturreservatet Horna sjömark, Kristianstads kommun Skåne län*. Länsstyrelsen Skåne.
- Jönsson, C. 1971. *Makrofytvegetation i Araslövssjön och Hammarsjön*. Rapport från Limnologiska institutionen vid Lunds universitet.
- Karlsson, S. 1994. *Hammarsjön – sjölodning 93-94*. Kristianstads kommun.
- Kristianstads kommun, 1989. *Hammarsjön – sjönummer 620406 140165. Förslag till åtgärder mot igenväxning*. Rapport utarbetad av Kristianstads kommun i samarbete med miljövårdsenheten, Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Lindmark, G. (1985). *Sjöar och vattendrag*. Rapport nr 9. Miljöårsprogram, Planeringsavdelningen, Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- von Linné, C. 1750. *Skånska resan år 1749*. Redigerad av Carl-Otto von Sydow, illustrerad av Gunnar Brusewitz, utgiven av Wahlström och Widstrand 1975.
- Lundborg, K. 2005. *Skötselplan för naturreservatet Häslövs Ängar*. Länsstyrelsen Skåne. Länsstyrelsen i Kristianstads län (1996). *Från Bjäre till Österlen*. Skånska natur och kulturmiljöer.
- Länsstyrelsen Skåne. 2002. *Skötselplan för naturreservatet Rinkaby och Horna ängar i Kristianstads kommun*. Länsstyrelsen Skåne.
- Länsstyrelsen Skåne. 2007. *Skötselplan för naturreservatet Hovby ängar i Kristianstads kommun*. Länsstyrelsen Skåne.
- Löfroth M. (ed.) 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
- Mårtensson, L. 2002. *Staden i Vattenriket*. Föreningen Gamla Christianstad Årsskrift 2002.

- Olofsson, P. 1994. *Behöver bättre boplatser*. Skånes Natur 81: 79-84.
- Olofsson, P. 2002. *Fiskgjusen i nordöstra Skåne 2001*. Meddelande nr 28 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Spoven nr 2.
- Olofsson, P. och Jeppson, N. 2001. *Dagrovfåglar i Kristianstads vattenrike 2001*. Spoven nr 4 2001.
- Olsson, K.-A. 2000. *Hammarsjön – Dykungens sjö*. Svensk Botanisk Tidskrift 94:2; 71-80.
- Sahlén, G. och Birkedal, L. 2002. *Trollsländor längs nedre Helge å i Kristianstads Vattenrike*. Ett samarbete mellan Kristianstads Vattenrike, WWF, Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Skåne län.
- SGU:s vägledning: <http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/>
- Svensson, M. 2001. *Gäddan i Hammarsjön – en inledande fiskeribiologisk undersökning*. MS Naturfakta på uppdrag av Nedre Helgeåns Fiskevårdsområde.
- Svensson, M. 2002a. *Underligt under ytan – fiskar med underliga ryggenor*. Natur i Göinge nr 33, 2002.
- Svensson, M. 2002b. *Skog och trädmiljöer längs nedre delen av Helgeån i Kristianstads vattenrike*. MS Naturfakta på uppdrag av Vattenriket, Länsstyrelsen i Skåne län och C4 Teknik, Kristianstads kommun.
- Sveriges geologiska undersökning. 2016. Bilaga. *Vägledningsmaterial över vilka Natura 2000-naturtyper som är känsliga för grundvattenpåverkan*. SGU.
- Wahlberg, T. 1993. *Kunskapen om fåglar – Alla häckande arter i Sverige*. Bokförlaget EKO, ISBN 91-971506-4-9.
- Waldemarsson, N. 2004. *Örnräkning 3 januari 2004*. Nordöstra Skånes Fågelklubb. Spoven nr 1 2004.
- Wallsten, E. 1998. *Herculesområdet med Rinkaby holme, Vitaby äng och Herkulesdammarna i Kristianstads Vattenrike*. Kristianstads Vattenrike i samarbete med Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Skåne län. Rapportserien Skåne i utveckling 98:10.
- Wallsten, E. 2000. *Hammarsjöns västra sida med Åsums och Hovby ängar i Kristianstads Vattenrike*. Kristianstads Vattenrike i samarbete med Kristianstads kommun och Länsstyrelsen i Skåne län. Rapportserien Skåne i utveckling 00:43.
- Wallsten, E. och Cronert, H. 1999. *Skötselplan för naturreservatet Hercules (med Rinkaby holme, Viby äng och Herkulesdammarna)*. Länsstyrelsen Skåne.
- Wallsten, E. och Cronert, H. 2011. *Skötselplan för naturreservatet Åsums ängar och Åsumallet i Kristianstads kommun*. Länsstyrelse Skåne.
- Ödman, A. 2001. *Norra Åsum, Härlöv och Lillö Gård, borg och slott*. Föreningen Gamla Christianstads årsskrift 2001:58-79.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Rödlistade och hotade arter

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

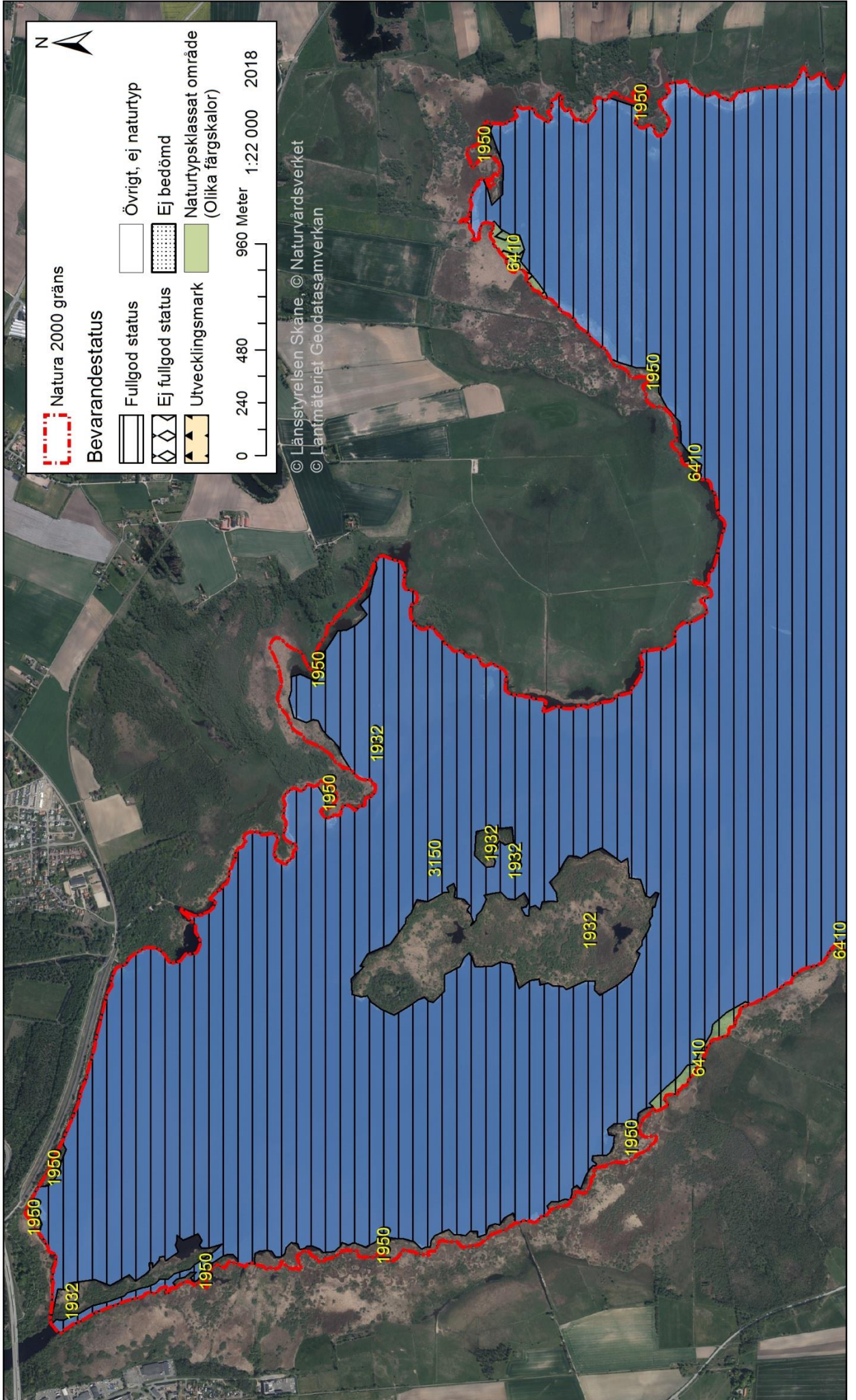
Planförfattare: Lars Collvin

Senast reviderad 2018-11-26 av Erik Fridolf

Bilaga 1. Natura 2000-området Hammarsjön, SE0420309 med naturtyper

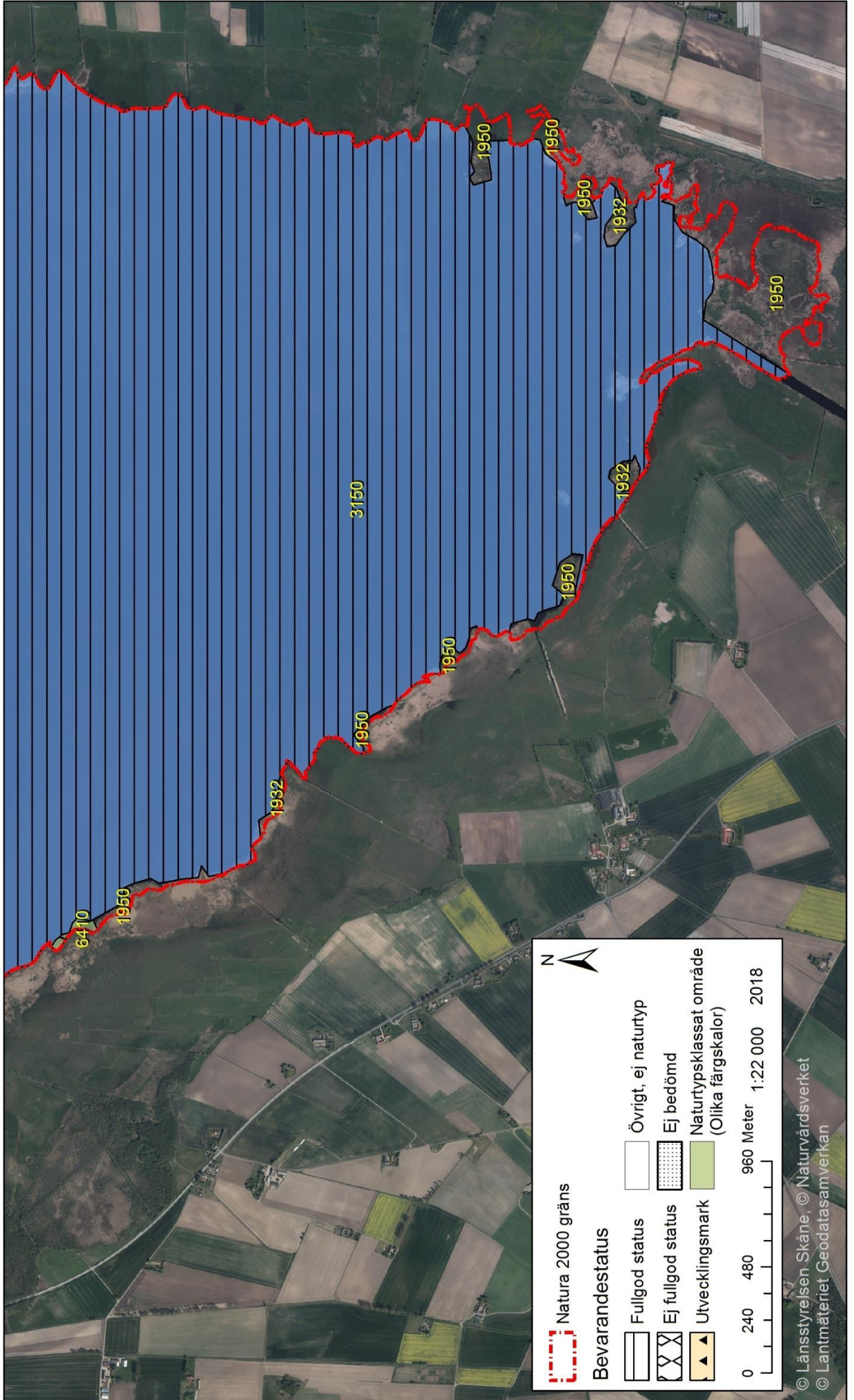
Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 1. Natura 2000-området Hammarsjön, SE0420309 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

3150 - Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation

6410 - Fuktängar med blååtel och starr

Icke-naturtyper

1932 - Övrig ö under 0,25 ha - Öppen mark inklusive sankmark

1950 - Ickenatura-stränder - Obestämd strand

Bilaga 3, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B1, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Alger	Stjärnslinke	<i>Nitellopsis obtusa</i>	VU, ÅGP
Blötdjur	Flat dammussla	<i>Pseudanodonta complanata</i>	NT
	Äkta målarmussla	<i>Unio pictorum</i>	NT
Däggdjur	Knubbsäl	<i>Phoca vitulina</i>	F, B2, B5
	Utter	<i>Lutra lutra</i>	NT, F, ÅGP, B2, B4
Fiskar	Lax	<i>Salmo salar</i>	B2
	Mal	<i>Silurus glanis</i>	VU, ÅGP
	Sandkrypare	<i>Gobio gobio</i>	ÅGP
Fåglar	Brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	F
	Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT, F
	Fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	F
	Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	NT, F
	Pungmes	<i>Remiz pendulinus</i>	EN, F
	Rapphöna	<i>Perdix perdix</i>	NT, F
	Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	VU, F
	Rödspov	<i>Limosa limosa</i>	CR, F, ÅGP
	Rördrom	<i>Botaurus stellaris</i>	NT, F
	Skäggmes	<i>Panurus biarmicus</i>	NT, F
	Småtärna	<i>Sternula albifrons</i>	VU, F
	Storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT, F
	Svarttärna	<i>Chlidonias niger</i>	VU, F
	Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	F
	Sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU, F
	Trana	<i>Grus grus</i>	F
	Trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	F
	Törnskata	<i>Lanius collurio</i>	F
	Vassångare	<i>Locustella luscinioides</i>	NT, F
	Vit stork	<i>Ciconia ciconia</i>	CR, F
Grod- och kräldjur	Strandpadda	<i>Epidalea calamita</i>	VU, F, ÅGP, B4
	Vanlig snok	<i>Natrix natrix</i>	F
Kärlväxter	Bandnate	<i>Potamogeton compressus</i>	VU, ÅGP
	Gullstånds	<i>Jacobaea paludosa</i>	EN
	Klotigelknopp	<i>Sparganium erectum subsp. oocarpum</i>	NT
	Pilblad	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	NT
	Plattsäv	<i>Blysmus compressus</i>	NT
	Rödlänke	<i>Lythrum portula</i>	NT

	Sjönajas	<i>Najas flexilis</i>	EN, F, B2, B4
	Skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR
	Spetsnate	<i>Potamogeton acutifolius</i>	VU, F, ÅGP
	Styvnate	<i>Potamogeton rutilus</i>	EN, F, ÅGP
	Uddnate	<i>Potamogeton friesii</i>	NT, ÅGP
	Vildris	<i>Leersia oryzoides</i>	VU

Bevarandeplanen för Hammarsjön

Syftet med Natura 2000-området Hammarsjön i Kristianstads kommun är att bevara den värdefulla Hammarsjön med sin rika fågelfauna och undervattensflora. Förutom utter förekommer även den mycket ovanliga undervattensväxten sjönajas.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000-området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane